

Sažetak informacija / Studeni 2021

PREDSTAVLJANJE

NADOLAZEĆEG

EU ZAKONA

ZA ZAUSTAVLJANJE

KORPORATIVNE

ZLOUPORABE

ZAŠTO OVAJ SAŽETAK INFORMACIJA?	3
ŠTO SE SVE DO SADA DOGODILO?	4
ŠTO RADE EUROPSKE ZEMLJE?	6
ZAŠTO NAM HITNO TREBA NOVI EUROPSKI ZAKON?	7
SLUČAJEVI KORPORATIVNE ZLOUPORABE	9
ŠTO ZAHTJEVAJU EUROPSKI GRAĐANI?	13
ŠTO KAŽE BIZNIS?	16
ŠTO ŽRTVE TRAŽE?	17
KAKO UČINITI DA ZAKON ŠTITI LJUDE I PLANET?	19
ŽELIŠ ZNATI VIŠE?	21
KONTAKTI	22

Proizvedeno uz finansijsku potporu Europske unije.
Sadržaj je isključiva odgovornost autora i ne odražava nužno stavove Europske unije.

ZAŠTO OVAJ SAŽETAK INFORMACIJA?

Održivo korporativno upravljanje može biti prava promjena u načinu na koji kompanije djeluju u svojim lancima opskrbe. Sada osiguravamo nove poslovne standarde za buduće generacije.

Povjerenik Europske Komisije za pravosuđe, Didier Reynders

Previše kompanija diljem svijeta profitiralo je od iskorištavanja ljudi i planeta. Njihove aktivnosti uzrokovale su ili doprinijele klimatskom slomu, kolapsu biološke raznolikosti, eroziji radničkih i sindikalnih prava, prisilnom i dječjem radu, rastućem siromaštvu, te ubojstvima aktivista koji se zalazu za zaštitu prirode i ljudskih prava. Ovo zahtijeva hitnu akciju. Mnoge europske zemlje utiru put zakonima koji će kompanije učiniti odgovornima za ove vrste korporativne zloporabe, a EU sada pristupa s vlastitim prijedlogom.

Europsko civilno društvo sastavilo je ovaj press kit koji prikuplja uvide i dokaze o nadolazećem prijedlogu Europske Komisije da učini kompanije odgovornima – direktiva o održivom korporativnom upravljanju.

Ovaj zakon trebao bi postati vruća tema rasprave, s jedne strane nacionalne vlade država članica EU pokazuju različite razine ambicija, unatoč izrazitoj podršci javnosti, dok se s druge strane korporativni lobiji mobiliziraju kako bi oslabili zakon na svakom koraku, kako javno tako i iza kulisa.

OVAJ SAŽETAK INFORMACIJA PRIPREMILI SU:

- Anti-Slavery International
- Amnesty International
- CIDSE
- Clean Clothes Campaign International Office
- European Center for Constitutional and Human Rights – ECCHR
- European Coalition for Corporate Justice
- International Federation of Human Rights – FIDH
- Friends of the Earth Europe
- Global Witness
- Oxfam

ŠTO SE SVE DOGODILO DO SADA?

U travnju 2020. Povjerenik Europske Komisije za pravosuđe Didier Reynders, izrazio je predanost predlaganju novih pravila o ljudskim pravima i zaštiti okoliša za kompanije. Nakon mnogo godina inzistiranja na dobrovoljnim mjerama za kompanije, Komisija je konačno shvatila hitnu potrebu za boljom zaštitom ljudskih prava i okoliša, kao i važnu ulogu koju kompanije moraju – ne samo biti potaknute na nego – imati obavezu izvršavati.

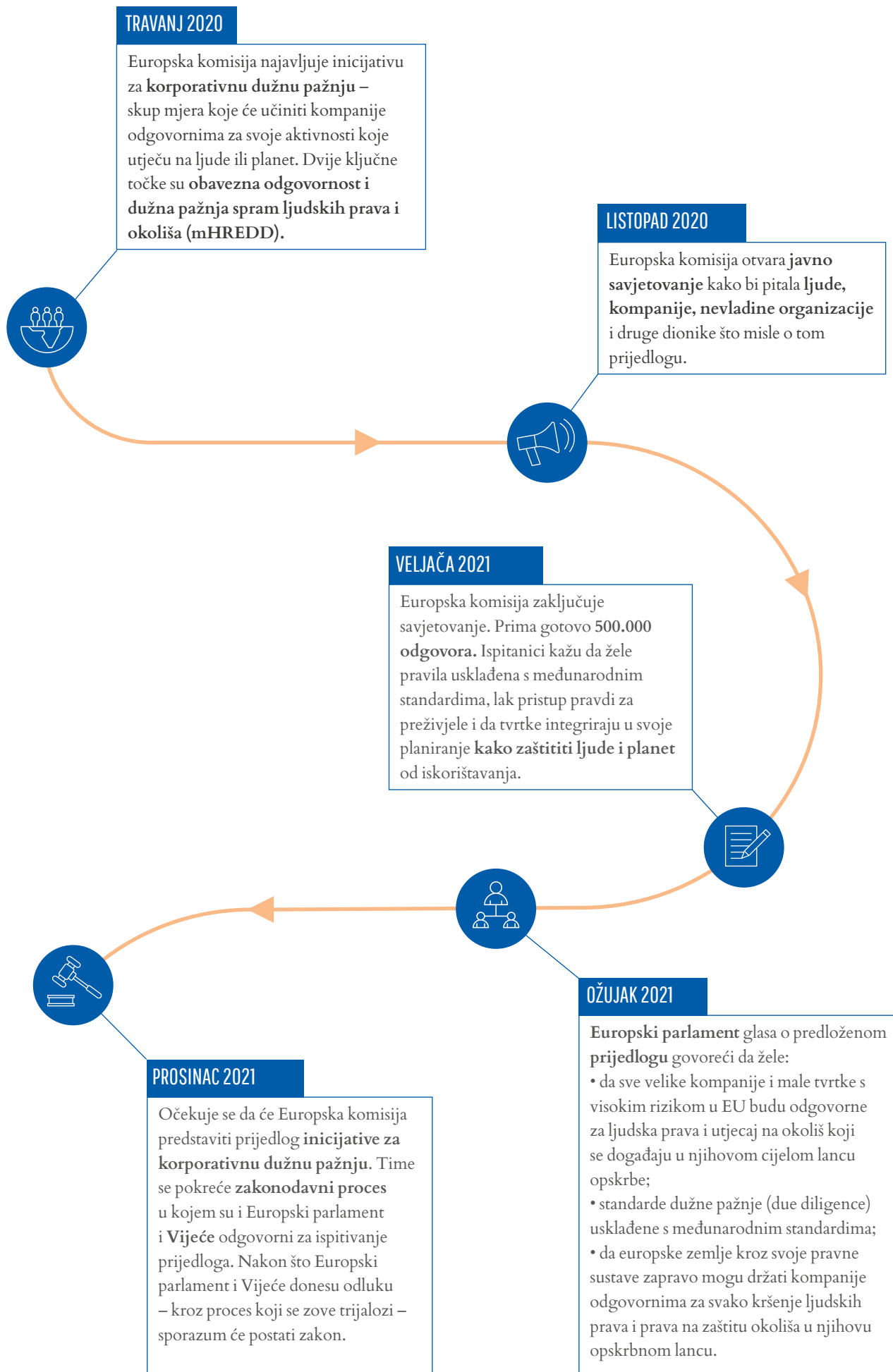
U jesen 2020. Europska Komisija pokrenula je javno savjetovanje kako bi prikupila mišljenja građana i organizacija o tome kako dizajnirati ova nova pravila. Preko pola milijuna ljudi – i otprilike 700 grupa civilnog društva, sindikata i akademskih institucija – sudjelovalo je u raspravi. Najviše sudionika rasprave zahtijevalo je jak zakon na razini EU koji zahtijeva od svih kompanija da identificiraju, spriječe i pobrinu se za potencijalne ugroze ljudskih prava i ekološke rizike unutar čitavog svog vrijednosnog lanca. Sudionici rasprave složili su se da se kompanije moraju smatrati odgovornima za

štetne prakse kako u svojim matičnim zemljama tako i u inozemstvu i biti suočene sa strogim kaznama ako prekrše pravila.

U ožujku ove godine Europski Parlament usvojio je izvješće s preporukama Komisiji o korporativnoj dužnoj pažnji i korporativnoj odgovornosti. To je Komisiji poslalo snažan politički signal kako ne bi izostavili ključne elemente u svom predstojećem prijedlogu, uključujući odgovornost matične kompanije za štete uzrokovane od strane njihovih podružnica, bolji pristup pravdi za žrtve diljem svijeta, te stroge sankcije i novčane kazne za kompanije koje ne pristupaju rješavanju negativnih rizika i utjecaja vlastitih globalnih operacija.

Do lipnja je u medijima objavljeno da će za slučaj o održivom korporativnom upravljanju biti zadužen i povjerenik za unutarnje tržište Thierry Breton. Očekuje se da će Europska Komisija objaviti nacrt zakona 8. prosinca 2021.

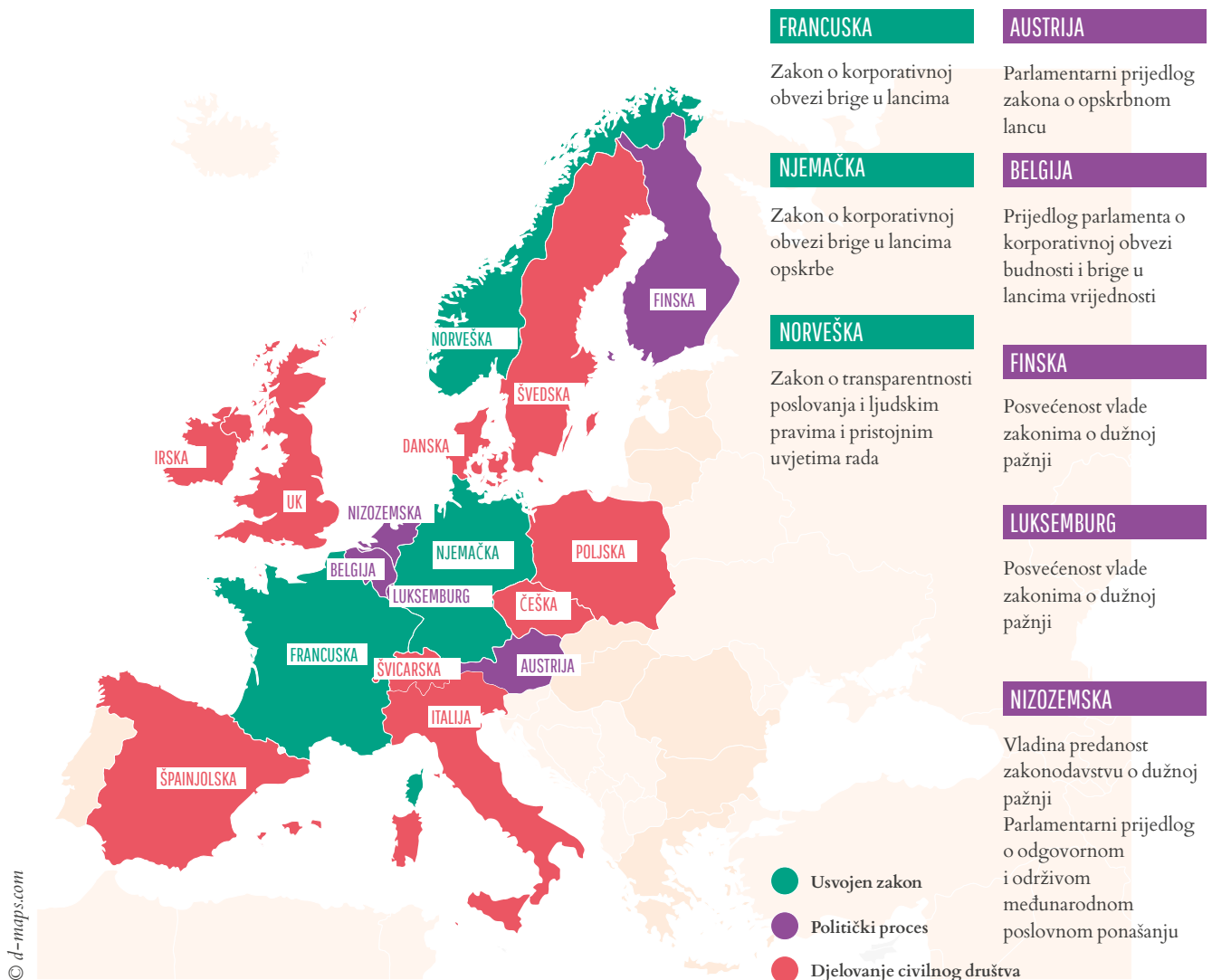

ŠTO RADE EUROPSKE ZEMLJE?

Neke europske zemlje već su usvojile nacionalne zakone kako bi kompanije učinile odgovornima. Francuska je prednjačila među državama članicama usvajanjem svog zakona o obvezi budnosti (*loi relatif au devoir de vigilance*) 2017. godine, uvodeći obvezu za dužnu pažnju ljudskih prava i okoliša za francuske tvrtke. Od tada, slijedile su i druge zemlje članice EU. Njemačka je usvojila svoj zakon o opskrbnom lancu (*Lieferkettengesetz*) 2021. O daljnjim zakonskim prijedlozima raspravlja se u Austriji, Belgiji, Nizozemskoj, Finskoj i Luksemburgu.

Polako se vide rezultate ovih zakona. Na primjer, ove godine, autohtone grupe i nevladine organizacije tužile su francuskog diva supermarketa Casino Group zbog navodne nabavke govedine od dobavljača uključenih u krčenje šuma Amazone, otimanje zemlje od strane njihove brazilske podružnice i prisilni rad.

ZAŠTO NAM HITNO TREBA NOVI EUROPSKI ZAKON?

KOMPANIJE IMAJU RASTEĆI GLOBALNI UTJECAJ

Globalizacija korporativnih lanaca vrijednosti jasno je pokazala: ono što kompanije rade ima globalni utjecaj na ljude i planet. Uz rastuću globalizaciju lanaca vrijednosti javlja se potreba za jasnim pravilima kako bi tvrtke bile odgovorne za sprječavanje, ublažavanje i ispravljanje bilo kakvih kršenja ljudskih prava ili prava na zaštitu okoliša u svojim lancima vrijednosti.

KOMPANIJE SE MOGU SKRITI IZA GLOBALNIH VRIJEDNOSNIH LANACA

Kompanije često eksternaliziraju i podugovaraju dijelove svoje proizvodnje – kao što je izrada odjeće, žetva zrna kave ili rudarenje minerala – zemljama s blažim standardima zaštite okoliša i ljudskih prava. U tim zemljama mogu djelovati nekažnjeno.

Izbjegavaju odgovornost skrivajući se iza svojih dugih i zamršenih lanaca vrijednosti, koji su po dizajnu složeni. U takvim slučajevima, žrtvama korporativnog zlostavljanja teško je razmrsiti i odrediti tko nosi odgovornost. Kada se europske kompanije suoče s ugrozom ljudskih prava ili ugrozom okoliša u svom lancu vrijednosti, mnoge od njih odriču se odgovornosti prema svojim dobavljačima. Kompanije tvrde da nemaju utjecaja na dobavljače, unatoč tome što su ih one angažirale.

MEĐUNARODNO PRIZNANJE PRAVILIMA ZA ODGOVORNO POSLOVANJE

Imamo međunarodne dobrovoljne smjernice o tome kako bi poslovni subjekti trebala djelovati: Vodeća načela Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima (UNGP) i Smjernice OECD-a za multinacionalne kompanije

UNGP-i, usvojeni 2011., bave se korporativnim zlostavljanjem u odnosu na ljudska prava. Načela se sastoje od tri stupa: dužnost države da štiti prava; odgovornost kompanija da poštuju prava; i odredbe koje olakšavaju pristup pravnom lijeku za žrtve korporativnog zlostavljanja.

Revidirane Smjernice OECD-a za multinacionalne kompanije postavljene su 2011. Prvotno su usvojene 1976. godine, kao prvi skup međunarodnih smjernica i sastoje se od popisa preporuka vlada za korporacije o tome kako provoditi dužnu pažnju prema ljudskim pravima. OECD je 2018. godine usvojio još detaljnije Smjernice OECD-a o dužnoj pažnji za odgovorno poslovno ponašanje, nakon tripartitnih pregovora koji su uključivali države, tvrtke i civilno društvo.

DOBROVOLJNE SMJERNICE MULTILATERALNIH ORGANIZACIJA NE DJELUJU

Iako UNGP i Smjernice OECD-a podržava međunarodna zajednica, one su uglavnom dobrovoljne. Ove smjernice **ne uspijevaju osigurati pravdu za žrtve**, spriječiti korporativnu zlouporabu i promijeniti poslovno ponašanje. Studija za studijom pokazala je da se kompanije uglavnom ne pozivaju na odgovornost za kršenja ljudskih prava i prava na zaštitu okoliša.

“Pristup europskim sudovima često je jedino učinkovito sredstvo za pristup pravdi i pravnim lijekovima za tužitelje iz trećih država u žalbama za kršenje ljudskih prava u poslovanju.”

Prema studiji iz 2019. koju je naručio Odbor za ljudska prava Europskog parlamenta

Pogledajte i slična izvješća Agencije za temeljna prava EU-a iz 2017 i 2020

“Samo manji broj kompanija pokazuje spremnost i predanost da ljudska prava shvaćaju ozbiljno.”

Prema Mjerilu korporativnih ljudskih prava za 2020.– an assessment of 229 kompanija.

“Samo 16% ispitanih kompanija provelo je dubinsku analizu ljudskih prava u cijelom svom lancu vrijednosti.”

Prema studiji Europske komisije iz 2020.

**Zaključak je sljedeći:
potrebna su nam obvezujuća, a ne dobrovoljna pravila.**